

Bài 4

HỆ QUẢ ĐỊA LÝ CÁC CHUYỂN ĐỘNG CỦA TRÁI ĐẤT

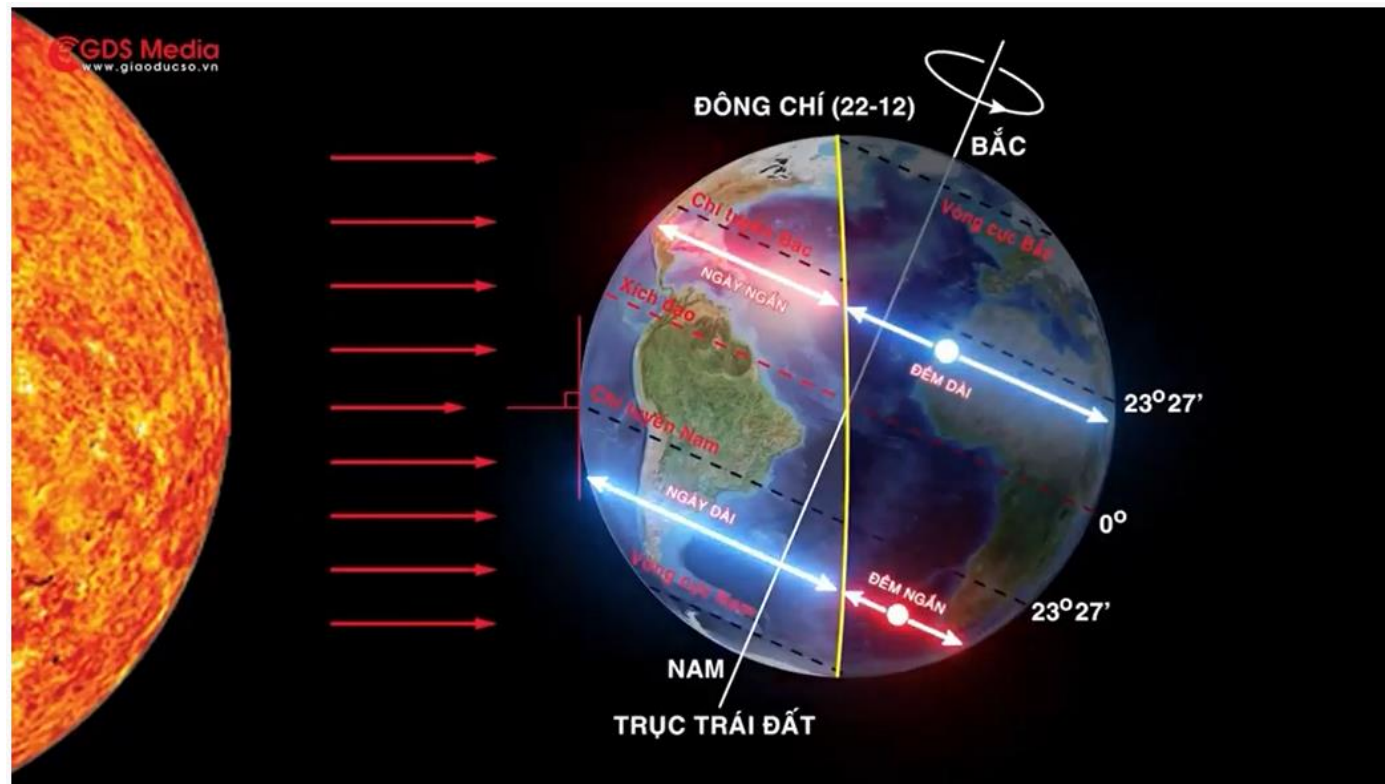

NỘI DUNG BÀI HỌC

2. HỆ QUẢ ĐỊA LÝ DO CHUYỂN ĐỘNG QUANH MẶT TRỜI

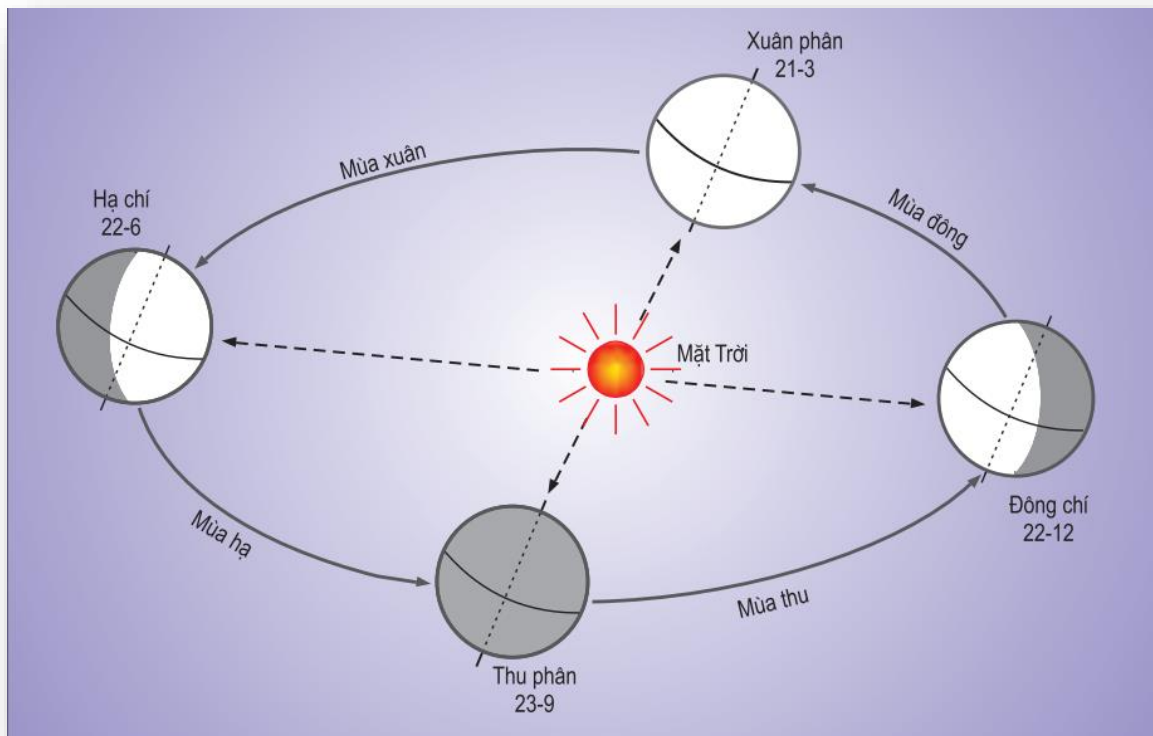

1. Các mùa trong năm

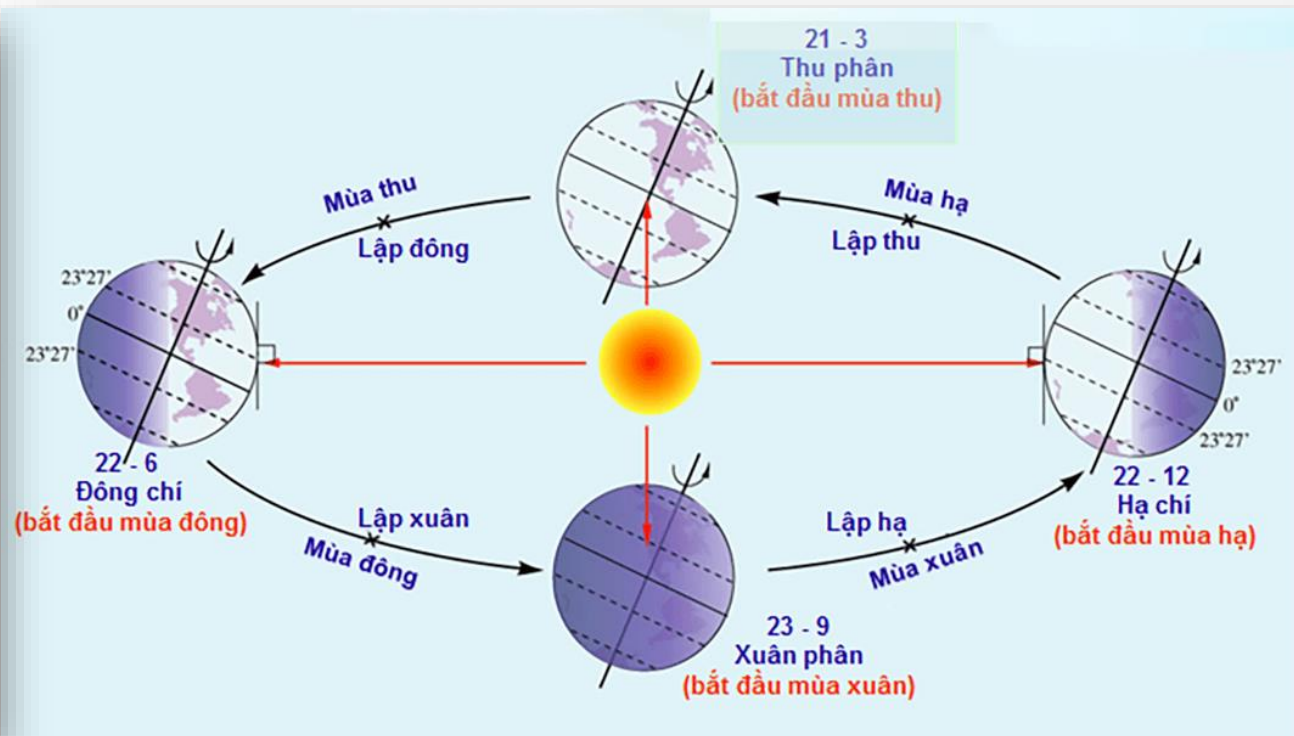

2. Ngày, đêm dài ngắn theo vĩ độ

Các mùa theo dương lịch ở Bán cầu Bắc

Các mùa theo dương lịch ở Bán cầu Nam

>> Thời gian bắt đầu các mùa trong năm được tính như thế nào?

>> Mùa ở 2 bán cầu có gì khác biệt?

>> Khu vực nào có hiện tượng Mặt Trời lên thiên đỉnh mỗi năm hai lần?

1. CÁC MÙA TRONG NĂM

-Mùa là 1 phần thời gian của năm, có những đặc điểm riêng về thời tiết và khí hậu.

Mùa	Thời gian (ngày bắt đầu – kết thúc) theo dương lịch của bán cầu Bắc	Đặc trưng
Xuân	21/03 → 22/06	Ấm áp
Hạ	22/06 → 23/09	Nóng nực
Thu	23/09 → 22/12	Mát mẻ
Đông	22/12 → 21/03 năm sau	Lạnh lẽo

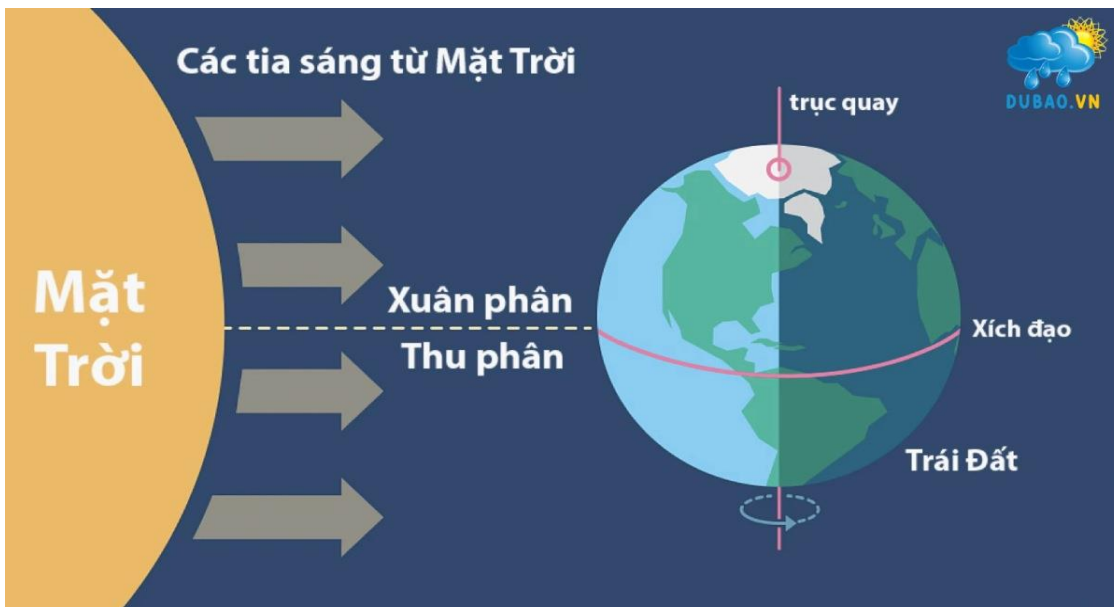
- Nguyên nhân sinh ra mùa: TĐ chuyển động quanh mặt trời, do trục TĐ nghiêng và không đổi phương

- Mùa ở 2 bán cầu diễn ra trái ngược nhau:

BC Bắc: Xuân – Hạ - Thu – Đông

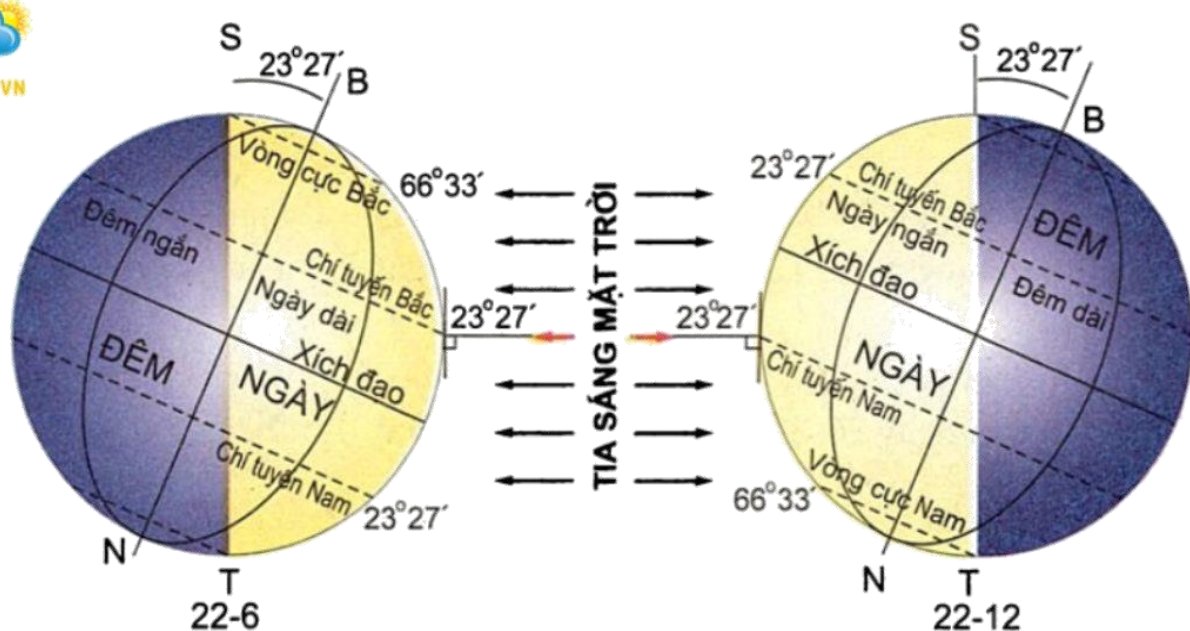
BC Nam: Thu – Đông – Xuân – Hạ

Trong thiên văn học, thiên đỉnh có thể được hiểu là thời điểm trên bầu trời thẳng với đỉnh đầu người đứng quan sát.

- Là điểm có độ cao bằng $+90^\circ$ độ
- Là cực đỉnh của hệ tọa độ chân trời
- Là điểm cắt giữa thiên cầu và đường nối từ tâm Trái Đất qua vị trí người quan sát trên bề mặt Trái Đất.

Tại các khu vực nằm giữa **chí tuyến Bắc** và **chí tuyến Nam**, trong đó bao gồm xích đạo, mọi người sẽ có cơ hội quan sát hiện tượng mặt trời lên thiên đỉnh 2 lần trong năm.

Mặt trời lên thiên đỉnh ở chí tuyến Bắc vào ngày 22/6 (hạ chí) và ở chí tuyến Nam vào ngày 22/12 (đông chí). Ở xích đạo, Mặt trời lên thiên đỉnh hai lần trong năm, vào ngày 20/3 (xuân phân) và 23/9 (thu phân).

EM CÓ BIẾT???

Nước ta và một số nước châu Á quen dùng âm - dương lịch, thời gian bắt đầu của các mùa được tính sớm hơn khoảng 45 ngày.

- Mùa xuân từ 4 hoặc 5-2 (lập xuân) đến 5 hoặc 6-5 (lập hạ).
- Mùa hạ từ 5 hoặc 6-5 (lập hạ) đến 7 hoặc 8-8 (lập thu).
- Mùa thu từ 7 hoặc 8-8 (lập thu) đến 7 hoặc 8-11 (lập đông).
- Mùa đông từ 7 hoặc 8-11 (lập đông) đến 4 hoặc 5-2 (lập xuân).

1. CÁC MÙA TRONG NĂM

❖ **Nguyên nhân:** TĐ chuyển động quanh mặt trời, do trục TĐ nghiêng và không đổi phương

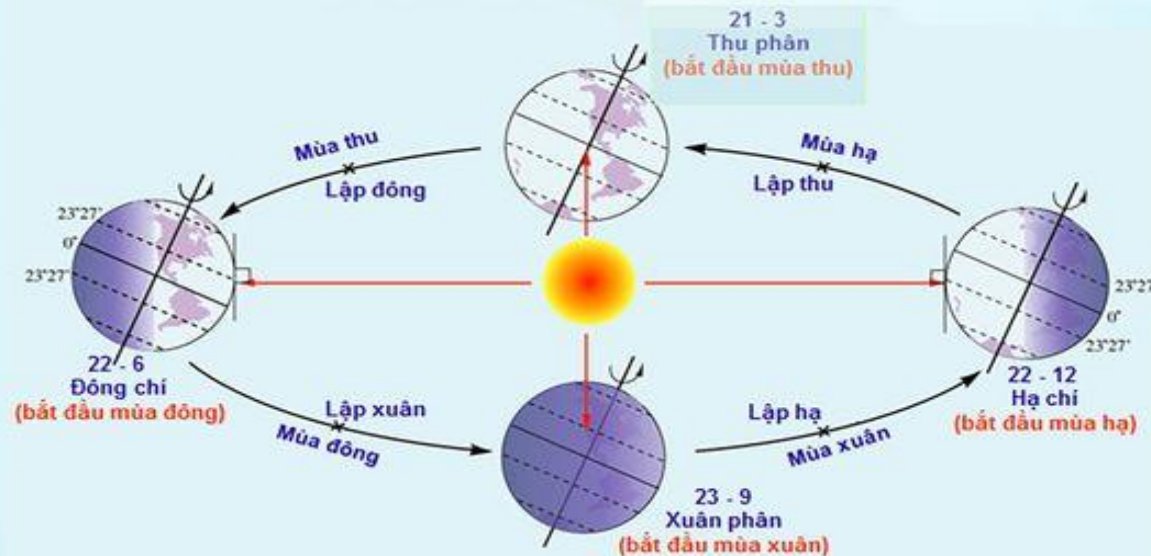
❖ **Đặc điểm:**

- Vùng ôn đới có 4 mùa rõ rệt
- vùng nhiệt đới mùa xuân, thu ngắn
- 2 bán cầu luôn trái ngược nhau

TRÁI ĐẤT QUAY QUANH MẶT TRỜI HẾT 365.24 NGÀY

TỨC 365 NGÀY VÀ 6 GIỜ

Năm nhuận là những năm có 366 ngày trong lịch dương. Cứ 4 năm dương lịch thì lại có một năm nhuận. Năm nhuận được tính theo lịch mặt trời. Là khi toàn cầu quay trọn một vòng xung quanh mặt trời mất 365 ngày 6 giờ. Năm dương lịch có số nguyên là 365 ngày. Vậy nên cứ 4 năm thời hạn sẽ dư là $6 \text{ h} \times 4 = 24 \text{ giờ} = 1 \text{ ngày}$, và ngày này gọi là ngày nhuận. 1 năm thông thường sẽ có 365 ngày, năm nhuận sẽ có thêm 1 ngày là 366 ngày. Theo âm lịch thì 1 năm có 354 ngày. Cứ 3 năm thì sẽ dư 1 tháng và tháng đó gọi là tháng nhuận.

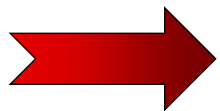
2. HIỆN TƯỢNG NGÀY, ĐÊM DÀI NGẮN THEO VĨ ĐỘ

Bảng về độ dài ngày đêm trong ngày 22-6 và ngày 22-12 tại các vĩ tuyến:

Vĩ độ	Ngày 22-6		Ngày 22-12	
	Bán cầu Bắc	Bán cầu Nam	Bán cầu Bắc	Bán cầu Nam
0	12h		12h	
23°27' B	13h30p	10h30p	10h30p	13h30p
40° B	15h	9h	9h	15h
66°30' B	24h toàn ngày	24h toàn đêm	24h toàn đêm	24h toàn ngày

* Nhận xét

- + Tại xích đạo quanh năm ngày, đêm dài 12h bằng nhau.
- + Càng lên vĩ độ cao chênh lệch độ dài ngày - đêm càng lớn.
- + Tại các bán cầu có sự trái ngược nhau về mùa hè và mùa đông.
- Từ 66°30' đến cực có ngày hoặc đêm tại cực dài 24 giờ.

EM CÓ BIẾT?

14 giờ ngày 18-11, đèn đường ở Utqiagvik bật sáng sau khi mặt trời lặn lúc 13 giờ 44 phút. Ảnh: Trường ĐH Alaska Fairbanks

Đêm địa cực là thời gian ban đêm kéo dài suốt 24 giờ

Bóng tối không bao trùm vào đêm tại khu vực trại nghiên cứu ở Summit, Greenland, vì mặt trời liên tục chiếu sáng. Hiện tượng tự nhiên thú vị này xuất hiện tại Bắc cực trong khoảng thời gian từ ngày 21/3 tới 23/9. Ảnh: K. Gorham

Đêm trắng hay còn gọi là hiện tượng bạch dạ là thời gian ban ngày kéo dài suốt 24 giờ

2. HIỆN TƯỢNG NGÀY, ĐÊM DÀI NGẮN THEO Vĩ ĐỘ

- **Nguyên nhân:** Do trục Trái Đất luôn nghiêng và không đổi phương khi chuyển động quanh Mặt Trời.

=> Độ dài ngày đêm chênh lệch nhau càng nhiều khi đi từ xích đạo về phía hai cực.